

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

1000 София, бул. "Княз Дондуков" № 52 Телефон: 0700 18 700 Факс: (02) 9859 3099

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 156 КЗ-3/16г.

Дата 28.04.16г.

Изх. № 11-03-116^{#1}/20.04.2016

✓ ДО
Г-Н БОРИС ВЕЛЧЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
БУЛ. „КНЯЗ АЛ. ДОНДУКОВ“ № 1
СОФИЯ
На Ваш № 94/к.д. № 3 от 2016 г.
22.03.2016 г.

КОПИЕ: ИВАН КОНДОВ – ДИРЕКТОР НА
ДИРЕКЦИЯ „СЪДЕБНА ЗАЩИТА“
В МИНИСТЕРСТВО НА
ФИНАНСИТЕ
На Ваш Изх. № 11-03-57 от 31.03.2016 г.

ОТНОСНО: конституционно дело № 3 от 2016 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ВЕЛЧЕВ,

Във връзка с постъпило в Централно управление на Националната агенция за приходите и заведено с вх. № 11-03-116 от 23.03.2016 г. писмо, ведно с приложенията към него, за изразяване на становище по конституционно дело № 3 от 2016 г., образувано по искане на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на чл. 78, ал. 8 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК) и чл. 161, ал. 1, изр. трето от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК), считам следното:

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

Посочените разпоредби регламентират присъждане вместо на възнаграждение за адвокат, на юрисконсултско възнаграждение в полза на администрации, юридически лица и еднолични търговци, ако те са били защитавани в съдебния процес от юрисконсулт.

В искането се твърди, че оспорените разпоредби на чл. 78, ал. 8 от ГПК и чл. 161, ал. 1, изр. 3 от ДОПК създават привилегирован режим за определени субекти - администрации, юридически лица и еднолични търговци, които са защитавани в съдебния процес от юрисконсулти, тъй като поставят тези субекти в по-благоприятно положение в сравнение с други граждани и юридически лица, неразполагащи с назначени юрисконсулти. По този начин се позволявало на тези „привилегировани“ лица да претендират и да им бъдат присъдени суми за разноси в съдебните производства, които те не са направили. Предвид това, според омбудсмана, оспорените разпоредби противоречат на основни начала на Конституцията на Република България - принципа на правовата държава (чл. 4, ал. 1), принципа за неприкосновеност на частната собственост (чл. 17, ал. 3), принципа за еднакви правни условия на стопанска дейност (чл. 19, ал. 2) и нарушават принципа за равенство на страните в съдебния процес (чл. 121, ал. 1). Отделно от това, атакуваните правни норми нарушават и правото на справедлив процес, гарантирано в чл. 1, § 6 от Конвенцията за защита правата на човека и особените свободи (Европейска конвенция за правата на човека - ЕКПЧ).

I. Подробните мотиви на омбудсмана се заключават в следното:

Юрисконсултът е служител на трудов договор при съответната страна и за изпълнение на неговата трудова функция му се дължи трудово възнаграждение, което няма никаква връзка със стойността на предмета на делото и не му е пропорционално като стойност. Работодателят не заплаща на юрисконсулта възнаграждение като на адвокат. Според омбудсмана присъждането на юрисконсултско възнаграждение представлява възстановяване на разходи, които не са направени, няма да бъдат направени и не могат да бъдат направени, което влиза в противоречие с принципа за присъждане единствено на направените и доказани разходи по делата, т.е. налице е противоречие с изразената възстановителна функция на отговорността за разноси. Същевременно, това води и до неоснователно обогатяване на страната, която е защитавана от юрисконсулт - тя получава сума, равна на определеното за адвокат минимално възнаграждение, което би могло да

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

бъде значително, тъй като в повечето случаи е пропорционално на интереса, без всъщност такива разходи да са направени.

Нарушението на принципа на правовата държава, установен в чл. 4, ал. 1 от Конституцията е мотивирано с твърдението, че оспорените разпоредби създават с нищо неоправдана привилегия на субекти, които са по-силни икономически пред гражданите, като с това, косвено гражданите са възпирани да търсят съдебна защита на правата си, а от друга страна се стига и до неоснователно обогатяване на другата страна в процеса. Поради затруднения достъп до съдебна защита на гражданите, се нарушава и чл. 17, ал. 3 от Конституцията, който прокламира неприкосновеност на частната собственост. Оспорените разпоредби нарушават и изискването за равенство на чл. 19, ал. 2 от Конституцията, защото поставят гражданите и юридическите лица в различно правно положение в зависимост от това дали ползват юрисконсулт или не.

На следващо място, задължението за плащане на такси и разноски по съдебни дела засяга, според омбудсмана, и правото на справедлив процес, гарантирано в чл. 1, § 6 от ЕКПЧ. Всяко ограничение на правото на справедлив процес включително чрез задължение да плащане на такси и разноски, е недопустимо, освен ако не отговоря на критериите да следва легитимна цел и да е налице разумна пропорционалност между тази цел и средството за постигането ѝ. Доколкото, националната уредба на юрисконсултското възнаграждение регламентира задължение за плащане на несторени разноски, тя представлява и ограничение на правото на справедлив процес, тъй като не преследва легитимна цел, нито е пропорционално на постигането на такава.

Рискът от задължаване за разноски, които не са направени, демотивира гражданите при защитата на техните права, или направо води до това, те да не са в състояние да осъществят съдебна защита на правата си, резултат, който всъщност представлява отказ от правосъдие.

II. Считаю, че така изложеното искане на омбудсмана за необосновано, като съображенията ми за това са следните:

1. За разлика от дееспособните физически лица, държавата, държавните учреждения и юридическите лица не могат лично да извършват или приемат процесуални действия. Затова те участват в процеса само чрез свои представители и пълномощници, а не лично. В тази връзка ГПК е определил лимитативно кръга на лицата, които могат да

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

осъществяват процесуално представителство по пълномощие. Според разпоредбата на чл. 32 от ГПК, това са адвокатите, родителите, децата или съпругът, юрисконсултите или други служители с юридическо образование в учрежденията, предприятията, юридическите лица и на едноличния търговец, областните управители, упълномощени от министъра на финансите или от министъра на регионалното развитие и благоустройството, други лица, предвидени в закона, например синдикалните организации. От това е видно, че по волята на законодателя, юрисконсултът е равнопоставен на останалите пълномощници, включително на адвоката. Представителната власт на юрисконсулта съвпада с представителната власт на останалите пълномощници и се урежда от същите процесуални правила (за форма, обем на представителната власт и т.н.). Подобно законодателно решение за ролята и мястото на юрисконсулта е съобразено и с това, че за разлика от останалите частноправни субекти, административните органи упражняват и държавна власт. За тази цел те се подпомагат от обща и специализирана експертна администрация, която е необходимо да е на постоянно разположение на ръководството и в повечето случаи включва и лица с юридическо образование, назначени на длъжност юрисконсулт. Естеството и обемът на работата на лицата, заемащи длъжността юрисконсулт, са такива, че се изисква спазване на фиксирано работно време и място, обработка на значителен документооборот. Тези специфични потребности на административните органи трудно биха могли да бъдат удовлетворени от външно за системата на съответната администрация лице със свободна професия - адвокат на свободна практика.

Разбира се, юрисконсулти могат да се наемат и от юридически лица от частноправната сфера (търговски дружества, еднолични търговци, лица с нестопанска цел и т.н.). В определени случаи за тези лица дори е икономически по-изгодно да разполагат с постоянен, щатен юрист, отколкото с адвокат. В тази връзка може да се посочи, че в международната бизнес практика за обозначаване на лица с юридическо образование, наети от търговските дружества и за отграничаването им от адвокатите на свободна практика, също е прието да се използват различни термини: „*in-house legal counsel*” („*corporate counsel*”) юридически съветник на щат в компанията, а не *lawyer* (адвокат).

2. На следващо място, въпросът за дължимостта на юрисконсултското възнаграждение в случаите, когато процесуално представителство пред съд е

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

осъществявано от юрисконсулт, вече е разгледан и решен в съдебната практика. В Тълкувателно решение № 3 от 13.05.2010 г. на Общото събрание на колегиите на Върховния административен съд (ВАС) по тълкувателно дело № 5/2009 г. относно субсидиарното приложение на чл. 78, ал. 8 от ГПК в производствата по АПК, е прието, че отговорността за разноси е гражданско облигационно правоотношение, което произтича от процесуалния закон и е уредено в него. Задължението за разноси произтича от неоснователно предизвикания правен спор, поради което не може да бъде поставено в зависимост от качеството на страната в процеса - на жалбоподател или ответник, съответно от вида на правоотношението между пълномощника и субекта, който той представлява. В този смисъл е без значение, дали възнаграждението на процесуалния представител се следва по силата на договор за правна помощ и съдействие или въз основа на служебно/трудова правоотношение, тъй като в съдебния процес страните имат равни процесуални права и съответно задължения, включително за разноси. В същото тълкувателно решение е посочено също, че при субсидиарното прилагане на разпоредбата на чл. 78, ал. 8 от ГПК във връзка с чл. 143, ал. 4 от АПК съдът присъжда възнаграждение, приравнено на адвокатското, не в полза на юрисконсулта, а в полза на юридическото лице, което е защитавано от този юрисконсулт.

Тезата, че при всички обстоятелства, дори и при издаване на законосъобразни актове, потвърдени от съда, разноските за процесуална защита при тяхното оспорване, извън хипотезата на чл. 143, ал. 4 от АПК - защита от адвокат, следва да са изцяло за сметка на административния орган, е в нарушение на принципа на равенство на страните в административния процес, прогласен в чл. 8, ал. 1 от АПК. За разлика от неравнопоставеността на страните в производството по издаване на административния акт с оглед характера на материалното административно правоотношение на власт и подчинение, в съдебния процес те имат равни процесуални права и съответно задължения, включително за разноси.

В Тълкувателно решение № 3 от 13.05.2010 г. на ВАС не се споделя тезата за недължимост на юрисконсултско възнаграждение, аргументирана с довода, че за положения труд юрисконсултът получава заплата, която е предвидена в бюджета на органа, докато адвокатът получава хонорар, който не е предвиден. В чл. 32, т. 3 от ГПК е посочено кои са представителите по пълномощие, като един от възможните представители

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

освен адвоката, се явява юрисконсултът или друг служител с юридическо образование, чийто правен статут е равнопоставен с този на адвоката. Същественото изискване относно процесуалния представител е да се намира в трудови/служебни правоотношения с представлявания, респективно учреждениято, където е ситуиран административният орган, издател на оспорения административен акт, и да е изрично упълномощен да осъществява процесуалното представителство в процеса. ГПК не поставя други изисквания във връзка с участието на юрисконсулта в съдебния процес. С оглед на това правоотношението между юридическото лице и юрисконсулта е неотнормируемо към правото на присъждане на разноски.

Израз на горното разбиране е и специалната разпоредба на чл. 161, ал. 1, изр. 3 от ДОПК (изм. ДВ бр. 94/2015 г.), приложима в случаите на отхвърляне на оспорването: „На администрацията вместо възнаграждение за адвокат се присъжда за всяка инстанция юрисконсултско възнаграждение в размера на минималното възнаграждение за един адвокат“.

3. Коментиранияте съображения в мотивите на Тълкувателно решение № 3 от 13.05.2010 г. на ВАС, които изцяло споделям, не могат да бъдат оборени от приведения в искането на омбудсмана аргумент, че в друго Тълкувателно решение № 6 от 06.11.2013 г. по тълкувателно дело № 6/2012 г. на Общото събрание на Гражданската и Търговска колегия на Върховния касационен съд (ВКС) е посочено, че съдебни разноски за адвокатско възнаграждение се присъждат на спечелилата делото страна, само когато плащането на тези разноски е доказано.

Следва да се обърне внимание, че цитираното от омбудсмана Тълкувателно решение № 6 от 06.11.2013 г. по тълкувателно дело № 6/2012 г. на ВКС се отнася до въпроса: „присъждат ли се съдебни разноски за адвокатско възнаграждение, които страната е уговорила, но не е представила доказателства за изплащането му и как следва да бъде доказано неговото изплащане - чрез представяне на нарочен документ (разписка, платежно нареждане и пр.), или е достатъчно в договора за правна помощ да е отбелязано, че възнаграждението е платено.“

Никъде в мотивите на Тълкувателно решение № 6 от 06.11.2013 г. на ВКС не се разглежда проблем, свързан с приравненото на адвокатското по силата на чл. 78, ал. 8 от ГПК юрисконсултско възнаграждение, а се засяга единствено уговорено и действително

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

заплатено възнаграждение по договор за правна защита и съдействие, сключен с адвокат. Намирам това за обяснимо, тъй като по отношение на юрисконсултското възнаграждение не могат да бъдат поставяни подобни изисквания с оглед спецификата на отношенията между представляван и представител.

Правоотношенията между адвоката и неговия клиент по повод оказване на правна защита и съдействие, включително процесуално представителство, възникват на основание договор, който носи родовите белези на облигационния договор за поръчка (мандат). Общата уредба на този вид договори е в чл. 280 до чл. 292 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД). Договорът за поръчка се сключва между две страни наричани „доверител” и „довереник”. Предмет на договарянето е изпълнение на поръчка срещу възнаграждение. Довереникът извършва поръчката за сметка на доверителя. Действията, които възлага доверителят, обикновено са правни действия - сключване на сделки, консултации, процесуално представителство и др. В голяма част от случаите този договор се съчетава с упълномощаване на довереника, като по този начин действията се извършват от името на доверителя и за негова сметка. Когато страна по мандатно правоотношение е адвокат, следва да се има предвид и специалната регламентация в Закона за адвокатурата (ЗА). Законът предполага дължимото възнаграждение за положения от адвоката труд по конкретен въпрос или по конкретно дело да бъде уговорено с договор (чл. 36 ал. 2 от ЗА). Този размер трябва да бъде справедлив и обоснован и не може да бъде по-нисък от предвидения в наредба на Висшия адвокатски съвет, размер за съответния вид работа (Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, обн., ДВ, бр. 64 от 23.07.2004 г.; изм. и доп., бр. 2 от 9.01.2009 г.; доп., бр. 43 от 8.06.2010 г.; изм. и доп., бр. 28 от 28.03.2014 г.). Т.е. в отношенията между адвокат и клиент е установен принципът на свободно определяне на адвокатското възнаграждение, като в същото време са установени нормативно минимални размери за съответните видове адвокатски услуги, под които страните не могат да се договарят.

Адвокатският хонорар се заплаща за извършване на конкретна услуга и правната уредба на този вид правоотношения позволява размерът на възнаграждението за всеки конкретен ангажимент да се договори, определи и плати отнапред, съответното е

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

възможно доказателства за тези обстоятелства да се представят до приключване на устните състезания.

Не така стоят нещата със заплащането на труда на юрисконсултите.

Юрисконсултът в държавната администрация е държавен служител и изпълнява държавна служба въз основа на акт за назначаване. Служебното правоотношение възниква въз основа на административен акт и се урежда от Закона за държавния служител (ЗДСл.). Наредбата за прилагане на Единния класификатор на длъжностите в администрацията допуска в определени случаи юрисконсулт в държавната администрация да се наема и по трудово правоотношение. В частноправната сфера юрисконсултите се назначават на трудов договор, за него се прилагат правилата на Кодекса на труда (КТ).

При осъществявано процесуално представителство от юрисконсулт, неговият орган по назначаване или работодател не му определя и заплаща отделно възнаграждение по всяко конкретно дело като по договор за поръчка (мандат). Спецификата на регулацията по ЗДСл. и КТ не позволява подобен начин на плащане. Юрисконсултско възнаграждение не се изплаща пряко от работодателя/органа на назначаване на пълномощника за конкретния съдебния процес, съответно не е налице законов механизъм, който да обезпечи представяне на доказателства за това обстоятелство при обявяване на конкретното дело за решаване.

Тук е мястото да се посочи, че изложеното в искането на омбудсмана съждение, че в случаите, в които страната се представлява от юрисконсулт, същата не прави разходи за защитата си пред съд, доколкото юрисконсултът получава месечно възнаграждение, необвързано с резултата по конкретното дело не е съвсем коректно. Това е така, тъй като между двете обстоятелства - планирано, фиксирано месечно възнаграждение и действително извършени разходи във връзка с изпълнение на служебните задължения по конкретното дело няма равенство, т.е. от едното не следва другото.

Проблемът е не, че страната, която юрисконсултът представлява, не прави действителни разходи по конкретното дело. Това особено важи за данъчните дела, които често са със значителен материален интерес, с изключителна фактическа и правна сложност, с голям обем на доказателствения материал, предполагат извършване на различни и многобройни процесуални действия от юрисконсултите, отправяне на доказателствени искания, вземане на становища, извършване на допълнителни проверки,

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

събиране на нови доказателства, изслушване на експертизи и свидетели, участие в многобройни съдебни заседания. Нерядко съдебният процес по данъчни дела продължава с години на различни инстанции. Проблемът в случая е, че размерът на действително направените разноски във връзка с процесуалното представителство на юрисконсултите е обективно неизчислим за всяко конкретно дело. Работодателят/органът по възлагане на юрисконсулта прави определени разходи за заплати, осигуровки, евентуално задължителни застраховки, разходи за наем (поддръжка), закупуване на работно помещение, разходи за консумативи, разходи за транспорт и др. Трудно е обаче да бъде изчислено каква част от тези разходи могат да се отнесат за всяко конкретно дело, при положение, че не всички дела имат съизмеримост по материален интерес, фактическа и правна сложност, положено работно време от юрисконсулта за подготовка и участие в процеса, изготвяне на книжа, присъствие в съдебни заседания и т.н. Особено трудно това става, като се съобрази, че юрисконсултът има и други задачи, различни от водене на дела (напр. по изготвяне на проекти на документи, решения, заповеди, становища, договори, участие в работни групи, комисии и т.н.). За сравнение, адвокатите разполагат с определен, признат от закона процент на нормативно-признати разходи за дейността, който не се нуждае от изчисление и доказване. Същевременно, когато адвокатът получава възнаграждение за конкретно дело, сумата на платеното е и точният размер на разходите за доверителя му.

Именно поради тези специфики законодателят е въвел оспорените от омбудсмана разпоредби на чл. 78 от ГПК и чл. 161, ал. 1, изр. 3 от ДОПК, чиято правна регламентация е съществувала и в отмененият ГПК (обн. ДВ 12/1952 г.) - аналогична правна норма в чл. 64 ГПК (отм.), според която когато страната е защитавана от юрисконсулт, тя има право на адвокатско възнаграждение.

Тези разпоредби, освен че са традиционни за българското процесуално право, изхождат от една съвсем разумна и справедлива база - страната, защитавана от юрисконсулт, която ненужно е била въввлечена в съдебен спор, също следва да бъде обезщетена за разходите си относно процесуален представител - нейн служител, като това обезщетение е избрано да бъде съизмеримо с най-близкото по естество, а именно с адвокатското възнаграждение и при това - с неговия най-нисък законоустановен минимален размер. Използваният от законодателя подход в случая е сходен на принципа

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

за признаване на нормативно - признати разходи, които не се нуждаят от доказване, както и на способа, избран за определяне на адвокатските възнаграждения - чрез предварително зададени размери и граници. Ето защо не споделям становището на омбудсмана, че оспорените разпоредби поставят субектите, ползвали юрисконсулт в процеса, в по-благоприятно положение спрямо други, които не са ангажирали такъв пълномощник. Напротив, търсена е адекватна съизмеримост и съпоставимост.

Освен това, не считам, че тези правни норми противоречат на възстановителната функция на отговорността за разноси, като допускат да се възлагат разноси, които не са направени. Напротив, тези разноси са направени, а законодателят е въвел един разумен начин да ги оразмери, без това да води до други значителни разходи на ресурс и на време за тяхното изчисление във всеки един отделен случай. Целта на тези разпоредби е не самият юрисконсулт, а страната, която е била защитавана успешно в производството по делото от юрисконсулт, да бъде овъзмездена за необходимостта от осъществяване на защита чрез процесуално представителство по неоснователно воден срещу нея съдебен процес. Тези суми не се получават от юрисконсулта (извън трудовото/служебното му възнаграждение), а се получават от представлявания административен орган/юридическо лице, което с тях покрива разходите, споменати по-горе.

Също така, коментираните правни норми са израз на базисни начала на правовата държава и защитата на собствеността (в широк смисъл), че всеки следва да отговаря за причинените с неговото поведение вреди от един неоснователно воден процес. Те представляват и изражение на принципа на равенство на страните в административния процес, прогласен в чл. 8, ал. 1 от АПК. В тази връзка не считам, че атакуваните правни норми нарушават правото на справедлив процес, гарантирано в чл. 1, § 6 от Европейска конвенция за правата на човека. Напротив, обезпечават справедливостта и равенството в съдебния процес.

4. На следващо място, доколкото по силата на коментираните разпоредби юрисконсултското възнаграждение се приравнява *ex lege* на адвокатското възнаграждение, определено на основание Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, то това възнаграждение, се третира от съдилищата като такова, чийто размер е определен в нормативен акт (в този смисъл е

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

Определение № 556/20.08.2009 г. по т.д. № 213/2009г. на II ТО на ВКС, Определение № 804/28.11.2011 г. по ч.т.д. № 797/2011 г. на ВКС и други).

Доколкото този размер е предварително фиксиран в нормативен акт и страната не може да го променя, доколкото не се договаря, за разлика от адвокатския хонорар, възнаграждението може да бъде присъдено от съда само в точно определен, според Наредбата, размер. Именно затова съдът го присъжда и без същото да е било предварително платено от претендиращата страна на процесуалния ѝ представител. Поради същата причина този размер не се посочва и в списъка по чл. 80 от ГПК.

Ето защо, за да се приложат разпоредите на чл. 78, ал. 8 от ГПК, съответно чл. 161, ал. 1, изр. 3 от ДОПК, не е необходимо да бъдат представени доказателства, че юрисконсултското възнаграждение е вече предварително заплатено.

Отново следва да се посочи, че отговорността за разноси, правото да се претендират разноси и дължимостта на разноските произтичат от неоснователно предизвикан и поддържан правен спор. Отговорността за разноси в съдебното производство има и санкционен характер срещу субекта, чийто правни твърдения са отречени със съдебното решение, респ. то не е в нейна полза. Тази отговорност е извъндоговорна, имуществена, обективна, и безвиновна - загубилата страна я понася, дори ако е положила най-голямо старание да води процеса добросъвестно. Тя касае в равна степен и двете страни в процеса и може да бъде носена от всяка една от тях, независимо от нейното качество на жалбоподател (ищец) или ответник.

5. Също така, не се държи сметка, че „отмяната“ на това старо правило по отношение на правните субекти, които обичайно използват юрисконсулти, несъмнено ще ги дискриминира. Това ще доведе и до други проблеми. Доколкото е публично известно, че искането на омбудсмана е свързано основно с топлофикационните дружества, подобна „отмяна“ би рефлектирала негативно и върху клиентите на тези дружества. За да покрият разходите си по делата, тези предприятия ще трябва или да ги заложат при ценообразуването, или да наемат адвокати. Аналогично и учрежденията на бюджетна издръжка ще търсят механизми на защита и компенсация, което в крайна сметка, ще рефлектира върху данъкоплатците. Поемане на подобни рискове не е в полза на обществото като цяло. Всъщност, не е ясно дали ефектът няма да се изрази в увеличаване на търсенето на адвокатска вместо на юрисконсултска защита при съдебен процес. При

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

липсата на друга възможност за възстановяване на разноските, е твърде вероятно подобно развитие. Това пък от своя страна ще постави в неравнопоставено положение както лицата, упражняващи правна професия, помежду им, така и лицата търсеци правна помощ, тъй-като ще обосновава упражняването на правото им на защита с решения предимно от икономически характер, а не с решения, обосновани от качеството, продължителността и количеството на търсената правна помощ.

6. Изложеният от омбудсмана аргумент от икономическо естество, че подобни рестриктивни мерки ще подтикнат субектите по-активно да защитават своите права и това рязко ще увеличи жалбите до съда срещу актовете на органите на Националната агенция по приходите не може да бъде споделен. Остава неясно въз основа на какво се прави извод за такова съществено увеличение. При това, дори и да се приеме, че ще е налице увеличение на жалбите до съда, то едва ли може да се презюмира съществен размер на това увеличение. Още повече, че в свое Решение № 1 от 28 февруари 2008 г. по к.д. № 10 от 2007 г. Конституционният съд отхвърля икономически по своя характер искания за противоконституционност, което е напълно приложим и в настоящото дело.

Между другото увеличение на жалбите може да се постигне и чрез отмяната на минималния размер на адвокатското възнаграждение по чл. 36 от ЗА, но този въпрос изобщо не се поставя.

7. Не на последно място, ако се уважи искането на омбудсмана, ще се стигне до абсурдната и откровено дискриминационна ситуация, при която само адвокати ще имат право на присъждане на възнаграждение за положен труд във връзка с процесуално представителство пред съд. Това би могло да се третира и като пореден опит да се монополизират в полза на адвокатската гилдия дейности, които по начало могат да бъдат извършвани и от други лица с юридическо образование, каквито са юрисконсултите.

В обобщение на всичко изложено дотук, считам че разпоредбите, отнасящи се до присъждане на възнаграждение за процесуално представителство от юрисконсулт в процеса, не излизат извън рамката на Конституцията, нито извън разумното и справедливото. Както посочих по-горе, те са израз на базисни начала на правото и правовата държава. В този смисъл не считам, че е основателно обосноваването, че оспорваните правни норми са в противоречие с основните начала на Конституцията на Република България, а именно с принципа на правовата държава (чл. 4, ал. 1),

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

принципа за неприкосновеност на частната собственост (чл. 17, ал. 3), принципа за еднакви правни условия на стопанска дейност (чл. 19, ал. 2) и принципа за равенство на страните в съдебния процес (чл. 121, ал. 1). Освен това, подобен механизъм за регулация, залегнал в разпоредбите на чл. 78, ал. 8 от ГПК, съответно чл. 161, ал. 1, изр. 3 от ДОПК не е нов в българското право, той е познат, допустим и прилаган и досега. Срещу него по други поводи не е повдиган спор за противоконституционност.

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР НА НАП:

/БОЙКО АТАНАСОВ/